

TARTU ÜLIKOOL

Eesti keelest erineva
emakeelega laste eesti keele
õppe toetamine tehnoloogiaga
rikastatud lahenduste kaudu
(LapsEST ja E-käsiraamatu projektide
põhitulemused)

Krista Uibu
projektide juht

26.03.2024, Tartu

Kaks HTM-i projekti

- 1) "Tehnoloogiaga rikastatud mängude loomine lasteaedadele eesti keele õppeks"
- 2) "Eesti keelest erineva emakeelega laste eesti keele õpet toetava alushariduse e-käsiraamatu kontseptsioon ja tegevuskava aastateks 2024–2026"

Haridus- ja Teadusministeeriumi tellitud projektid, mida täideti koostöös Tallinna Ülikooliga.

"Tehnoloogiaga
rikastatud mängude
loomine
lasteaedadele eesti
keele õppeks"
(LapsEST)

TÜ tööühm:

Krista Uibu, Esta
Sikkal, Heily Leola,
Vieno Rjabova, Merle
Taimalu, Lehte Tuuling

LapsEST projektist

- Alusuuring (10%), katse- ja arendustöö (50%), rakendusuuring (40%)
- Eesmärk oli luua **tehnoloogiaga rikastatud mängud eesti keele õpetamiseks lasteaia venekeelsetele ja keelekümlusrühmadele.**
- Koostatud keeleõppemängud võimaldavad toetada eesti keelest erineva emakeelega laste eesti keele ja kultuuri omandamist, lõimides erinevaid koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas kehtestatud üldoskuste ja õppekasvatuse valdkondi.
- Sihtrühm: **õpetajad ja õpetajaid abistavad töötajad**, kes õpetavad haridusasutustes 3–7-aastaseid lapsi, kelle emakeel on eesti keelest erinev; tugispetsialistid, lasteaiajuhid ja õppealajuhatajad.

I etapp: Eeltöö

- Tartu Ülikooli töörühm korraldas õpetajate küsitluse, küsitluse tulemusi arvestati mängude koostamisel (tutvustab Heily Leola).
- TLÜ ja TÜ eksperdid leppisid kokku tehnoloogiaga rikastatud mängude loomise põhimõtted ja koostasid juhendmaterjalid. Kõik mängud lähtuvad laste arengu eeldatavatest tulemustest.

II etapp: Autorite valik, koolitused

- Autoriteks kutsuti lasteaedades töötavad õpetajad, kes õpetavad eesti keelest erineva kodukeelega lapsi.
- Mängude ja juhendmaterjalide koostamisse kaasati Tartu Ülikoolis 18 autorit (14 lasteaia töötavat õpetajat, 3 ülikooli õppejõudu ja 1 lasteaia õppejuht/TÜ doktorant).
- Autoritele korraldati viis erinevat koolitust (kokku 22,5 kontakttundi). Kolm koolitust korraldas Tartu Ülikool, neljas korraldati Tallinna ja Tartu ülikoolide koostöös ja viies oli AI tellimuskoolitus.

Koolitused autoritele

- laste õppimisest ja mõtlemisest
- keeleõppest ja teise keele õppest
- kvaliteetse tehnoloogiaga rikastatud õppemängu koostamisest
- õppija digipädevustest
- olemasolevatest mängudest ja keskkondadest
- AI kasutamisest mängude illustreerimisel
- E-koolikoti tutvustus ja kasutamine

III etapp: Töö autoritega

- Autorite jooksvaks toetamiseks ning keeleõppemängude tagasisidestamise hõlbustamiseks loodi Tartu Ülikooli Moodle'i e-kursus (SVHI.TK.641), maht 120 tundi.
- E-kursusele lisati juhendmaterjale ja kasulikke viiteid mängude koostamiseks, digipädevusmudel ja hindamiskriteeriumid, võtmesõnade loend mängude tarbeks.
- Järelvaadatavad olid kõikide koolituspäevade slaidid ja videolindistused.

III etapp: Ekspertühma tegevused

- Vastavalt mängu teemale, ainevaldkonna lõimingule ja spetsiifikale määrati igale autorile **üks põhiekspert**, kes teda jooksvalt suunas, nõustas ja tagasisidestas.
- Igat mängu hindas ja tagasisidestas teine, vajadusel ka kolmas ekspert.
- Kuna kolmandik muukeelsete lastega töötavatest autoritest kõneles ise eesti keelt teise keelena ja vajab täiendavat nõustamist eesti keele kui teise keele kasutamise ja õpetamise valdkonnas, siis vaatasid ekspertühma liikmed ühiselt läbi kõik loodud mängud.
- Mängude terminoloogia, keelekasutuse raskusaste, stiil jmt ühtlustati. Kõik mängud läbisid keeleteoimetuse.

IV etapp: Mängude katsetamine

- Tartu Ülikooli autorite koostatud 50 mängu katsetati 10 lasteaias 39 õpetaja poolt. Lasteaedade hulgas olid nii Narva ja Ida-Virumaa, Harjumaa, Tartu linna ja maakonna ning Valga linna lasteaiad.
- Igast lasteaiast osales mängude katsetamises 2–5 õpetajat. Õpetajad, kes töötasid eri vanuses lastega, katsetasid sama mängu ka eri vanuses lastega.
- Keeleõppemängude katsetamisel koguti tagasisidet TLÜ ja TÜ koostöös koostatud küsimustikuga. Kokku katsetati Tartu Ülikooli mängu 55 korral.

V etapp: Sihtrühma koolitamine

- Esmalt korraldati veebikoolitus; koolitus salvestati ja on järelvaadatav: <https://vimeo.com/900113537>
- Veebikoolitusel osales 212 inimest.
- TÜ ja TLÜ koostöös korraldati neli praktilist koolitust. Kaks praktilist koolitust toimusid Tartu Ülikooli juhtimisel (Tartus ja Narvas), kaks TLÜ juhtimisel Tallinnas.
- Koolitustel osales kokku 152 inimest.
- TÜ koolituste tagasisidet tutvustab Merle Taimalu.

VI etapp: Jätkutegevused (1)

Projektist saadud teadmisi ja loodud keeleõppemänge on tutvustatud **täienduskoolituskursustel...**

- SVHI.TK.652 „Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas“
- SVHI.TK.681 „Eesti keele õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises klassis“ (klassiõpetajatele)
- SVHI.TK.681 „Eesti keele õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas“ (lasteaiaõpetajatele)

VI etapp: Jätkutegevused (2)

... **KELA ja KL õppekavade üliõpilastele (HI-s ja NK-s):**

- SHHI.02.043 „Muukeelne laps lasteaias“
- SVHI.02.027 „Muukeelse õpilase keeleline toetamine ja õpetamine“
- KL õppekava põhipraktikate lõpuseminaril
- SVNC.00.048 „Kultuuridevaheline suhtlemine ja mitmekultuuriline haridus“
- HTHT.02.042 „Keeleliste osaoskuste õpetamine koolieelses eas“
- SHHI.02.033 „Mäng koolieelses eas“

Olulised tulemused

- TÜ ja TLÜ koostöös koostati 101 tehnoloogiaga rikastatud mängu, mis on avalikustatud e-koolikotis.

[LapsEST tehnoloogiaga rikastatud mängud lasteaedadele eesti keele õppeks \(e-koolikott.ee\)](http://e-koolikott.ee)

- Mängude tarbeks loodi originaalillustratsioonid.
- Autoriteks koolitati 14 õpetajat, kellel on head oskused koostada kvaliteetseid keeleõppemänge jm õppevara.
- Projekti tulemusi tutvustati koolitustel, osales 364 õpetajat ja õpetajaid abistavat töötajat.
- Koostöö kahe ülikooli õppejõudude ja tegevõpetajate vahel.

"Eesti keelest erineva emakeelega laste eesti keele õpet toetava alushariduse e-käsiraamatu kontseptsioon ja tegevuskava aastateks 2024–2026"

TÜ töörühm:

Krista Uibu, Mare Kitsnik, Heily Leola, Merle Taimalu

E-käsiraamatu projektist

- Katse- ja arendustöö (100%)
- Eesmärk oli kokku panna alushariduse e-käsiraamatu aluskontseptsioon, mis sätestab eesti keelest erineva emakeelega laste eesti keele õpetamise.

Projekti tegevused

- Kaardistati e-käsiraamatu põhilised teemad ja lepiti kokku kontseptsiooni loomise põhiseisukohad.
- Teemade valikul tugineti teaduskirjandusele ja välisriikides avaldatud varajase teise keele õpetamise käsiraamatutele.
- Eksperdid kirjutasid üksi või koostöös kontseptsiooni peatükkide esmased versioonid.
- Arutelude käigus muudeti ja lisati teemasid. Kontseptsioonis lõppversioonis oli 18 peatükki. Kontseptsiooni peatükid on lähteülesandeks e-käsiraamatu peatükkide koostamisele.

- Suur osa e-käsiraamatust on pühendatud eesti keele kui teise keele õpetamise toetamisele.
- Lisaks teoreetilistele alustele sisaldab e-käsiraamat teadusuuringuid, praktilisi materjale ja kirjeldab õpetajat toetavaid tegevusi.
- Ilmestamiseks kasutatakse e-käsiraamatus interaktiivseid lahendusi (nt animatsioonid)

Käsiraamatu struktuur

Viis temaatilist osa:

- 1) lapse areng ja õppimine ning neid mõjutavad tegurid
- 2) hariduspoliitika ja õpetajaharidus varajases keeleõppes
- 3) esimese ja teise keele omandamine
- 4) teise keele õpetamise põhimõtted ja meetodid
- 5) kodu ja lasteaia koostöö

Põhitulemused ja jätkutegevused

- Moodustatud on kahe ülikooli ülene ekspertide tööühm.
- Koostatud on struktuur, mis on aluseks e-käsiraamatu loomisele.
- Kontseptsiooni peatükid on lähteülesandeks e-käsiraamatu peatükkide koostamisele. Lisandub kaks peatükki (kokku 20).
- Projekt jätkub 2024-2025. aastal.

TARTU ÜLIKOOL

Tänan!

unitartu

tartuylikool

